

Kostnadsutjämningsutredningen

Fi 2016:12

Småkom 2018-04-26

Utredningsuppdraget

”Det är viktigt att kostnadsutjämningsuppdateras i takt med samhällsutvecklingen”

Direktiv 2016:91

Utredaren ska

- analysera i vilken utsträckning som de olika delmodellerna i kostnadsutjämningsuppdateringen fångar upp **strukturella kostnadsskillnader**,
- överväga om vissa **delmodeller** behöver **ändras**, eller bör **utgå**, och om **nya** delmodeller bör införas och i så fall lämna förslag till sådana modeller,
- lämna förslag till nödvändiga **författningsändringar**, och
- om de föreslagna ändringarna av kostnadsutjämningsuppdateringen leder till stora intäktsförändringar, lämna förslag till **införanderegler**.
- Vidare ska utredaren analysera om det finns möjligheter att **förenkla** utjämningsuppdateringen.

Omfördelning per delmodell 2017 i kostnadsutjämningsen för kommuner, mdkr

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	Förskoleklass och grundskola	Gymnasieskola	IFO	Barn och ungdomar med utländsk bakgrund	Äldreomsorg	Befolkningsförändringar	Bebyggelsestruktur	Löner	Kollektiv trafik	
4,3	5,1	2,1	4,7	0,6	9,4	0,8	1,2	2,2	1,5	= 31,9

Eftersom varje kommun betalar avgift i vissa modeller och får bidrag i andra uppstår ett omfördelningsnetto på **7,2 mdkr**

Omfördelning 2017 per delmodell i kostnadsutjämnings för landsting, mdkr

4 delmodeller:

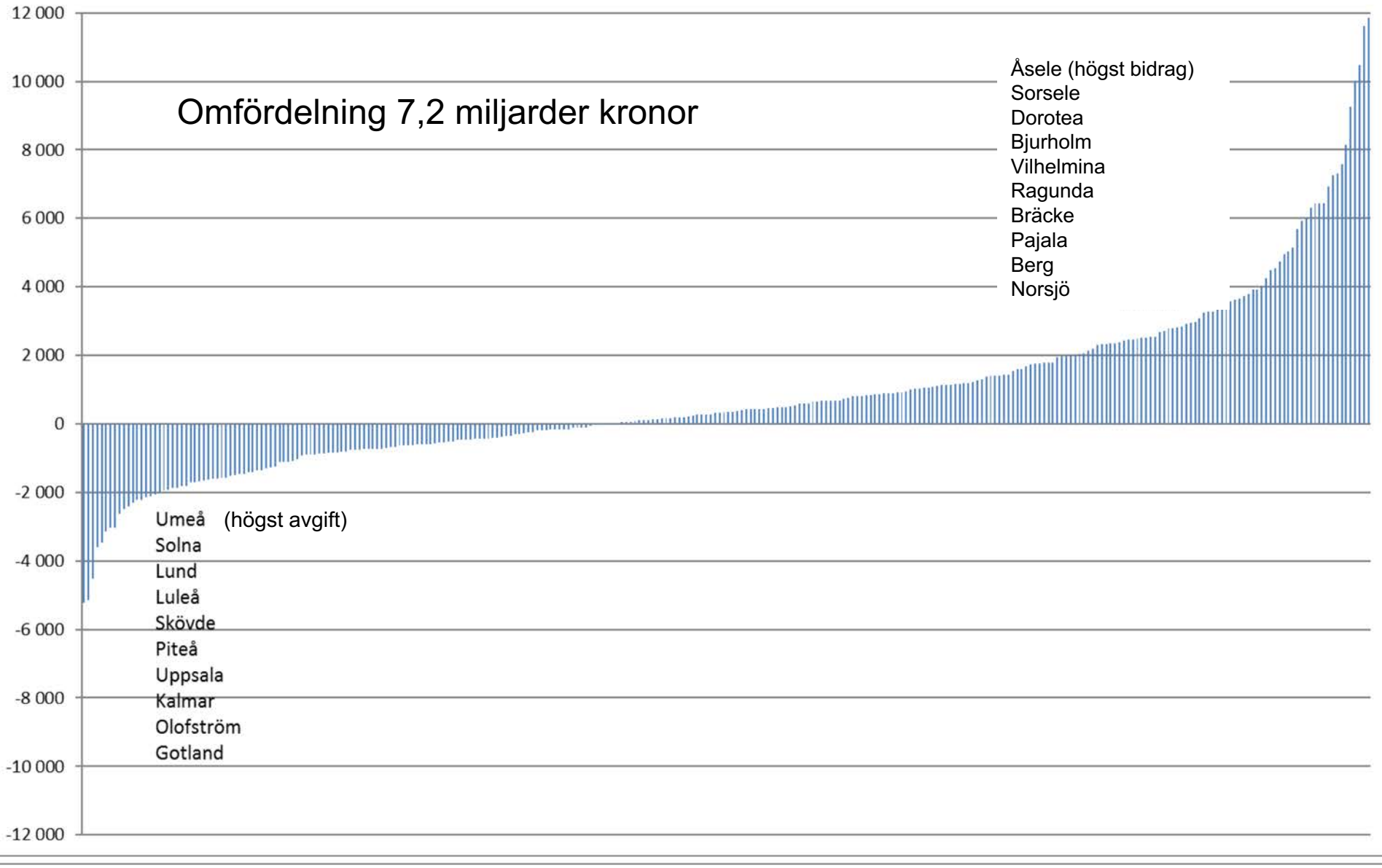
Hälsa- och sjukvård	Kollektivtrafik	Befolkningsförändring	Löner	
3,4	2,4	0,2	0,6	= 6,6

Netto omfördelning efter att delmodellerna "ger och tar" = **2,1 mdkr**

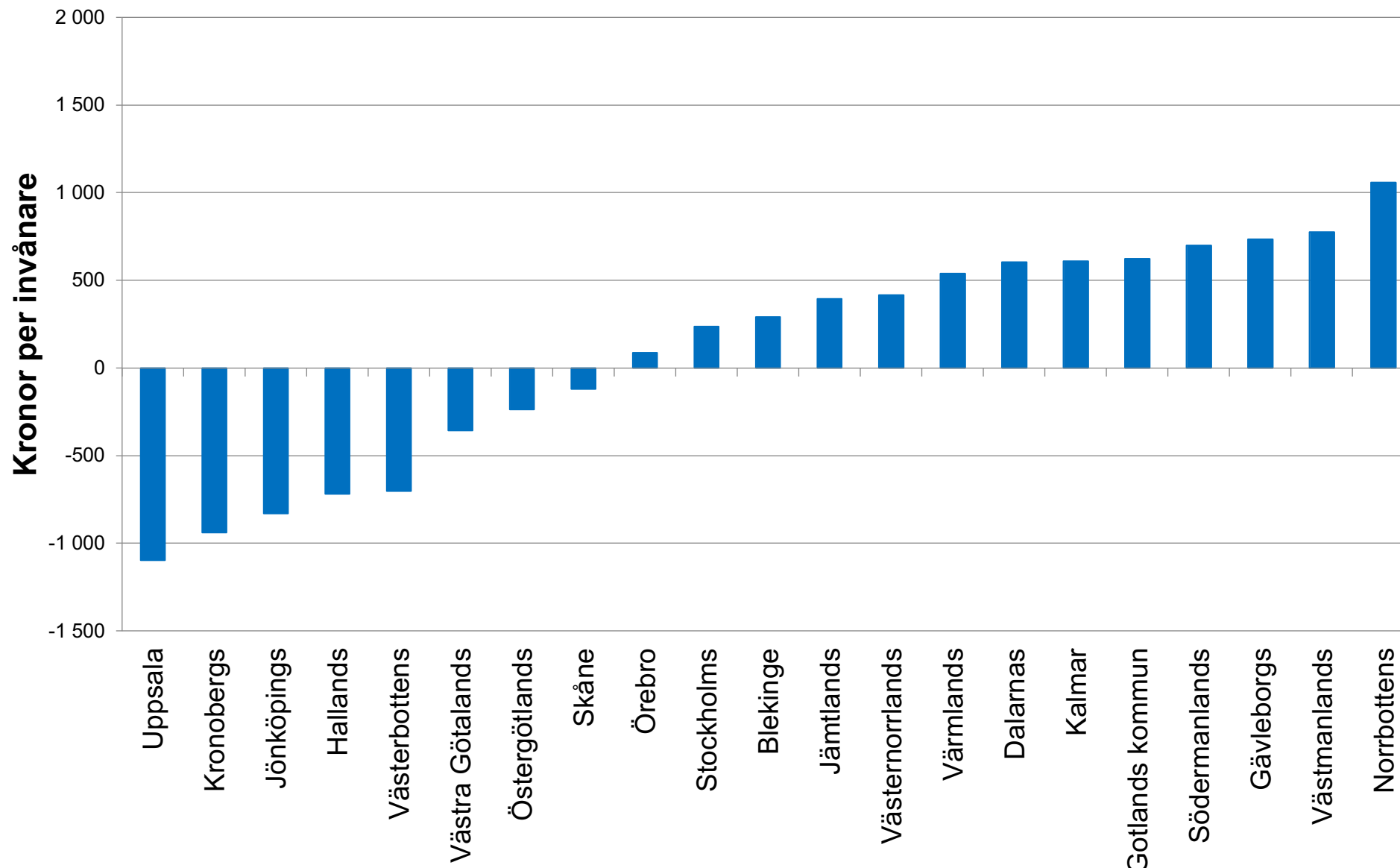
Antal nettobidragsgivare = 8

Antal nettomottagare = 13

Nettobidragavgift kr per invånare

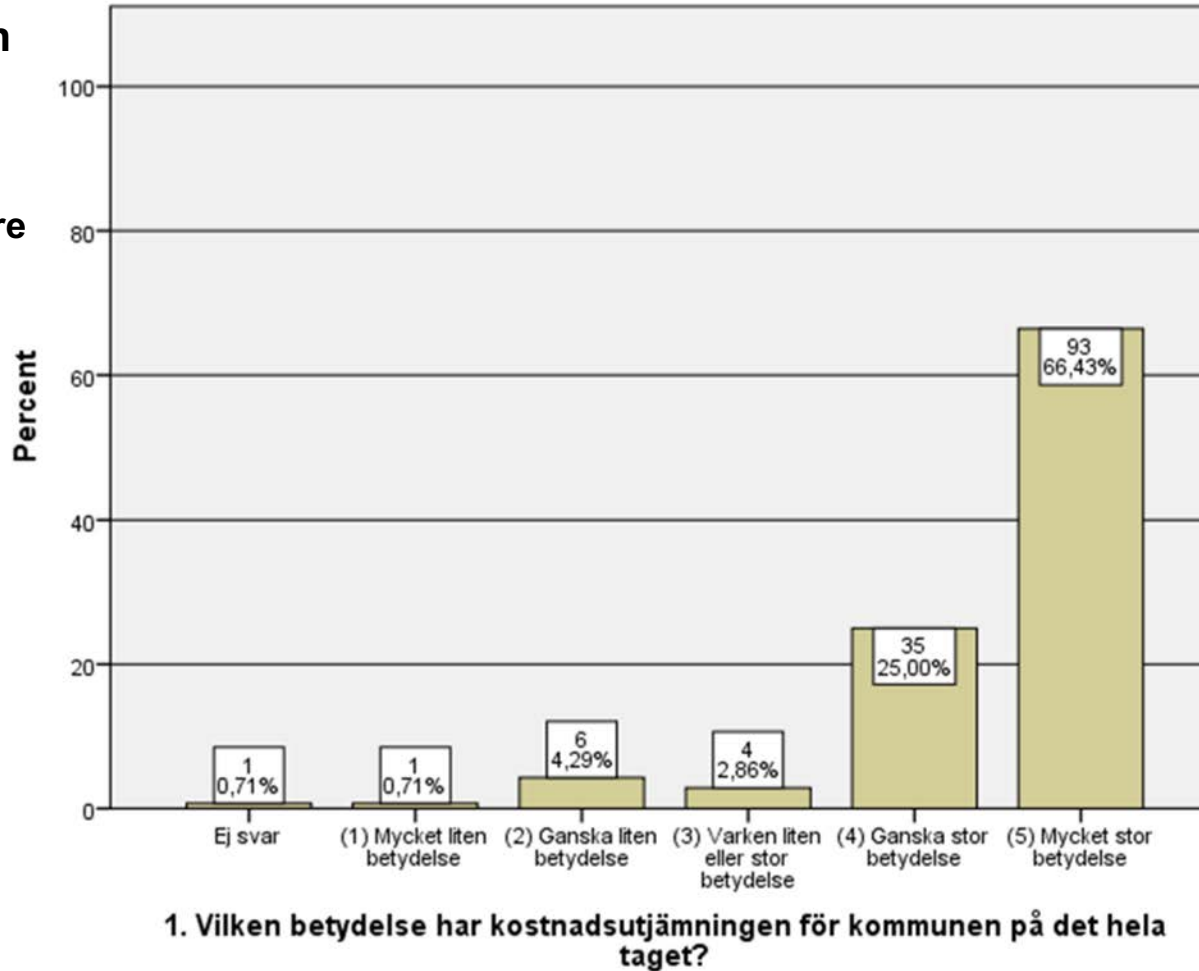

Avgift (-) / bidrag (+) kostnadsutjämning för landsting totalt, 2017

Enkät till kommunerna

140 svar under perioden
18 april – 18 maj 2017
= 48 % svarsfrekvens
varav
58 av 119 nettobidragsgivare
= 48 % svarsfrekvens
82 av 171 nettomottagare
= 48 % svarsfrekvens

Enkät till landstingen

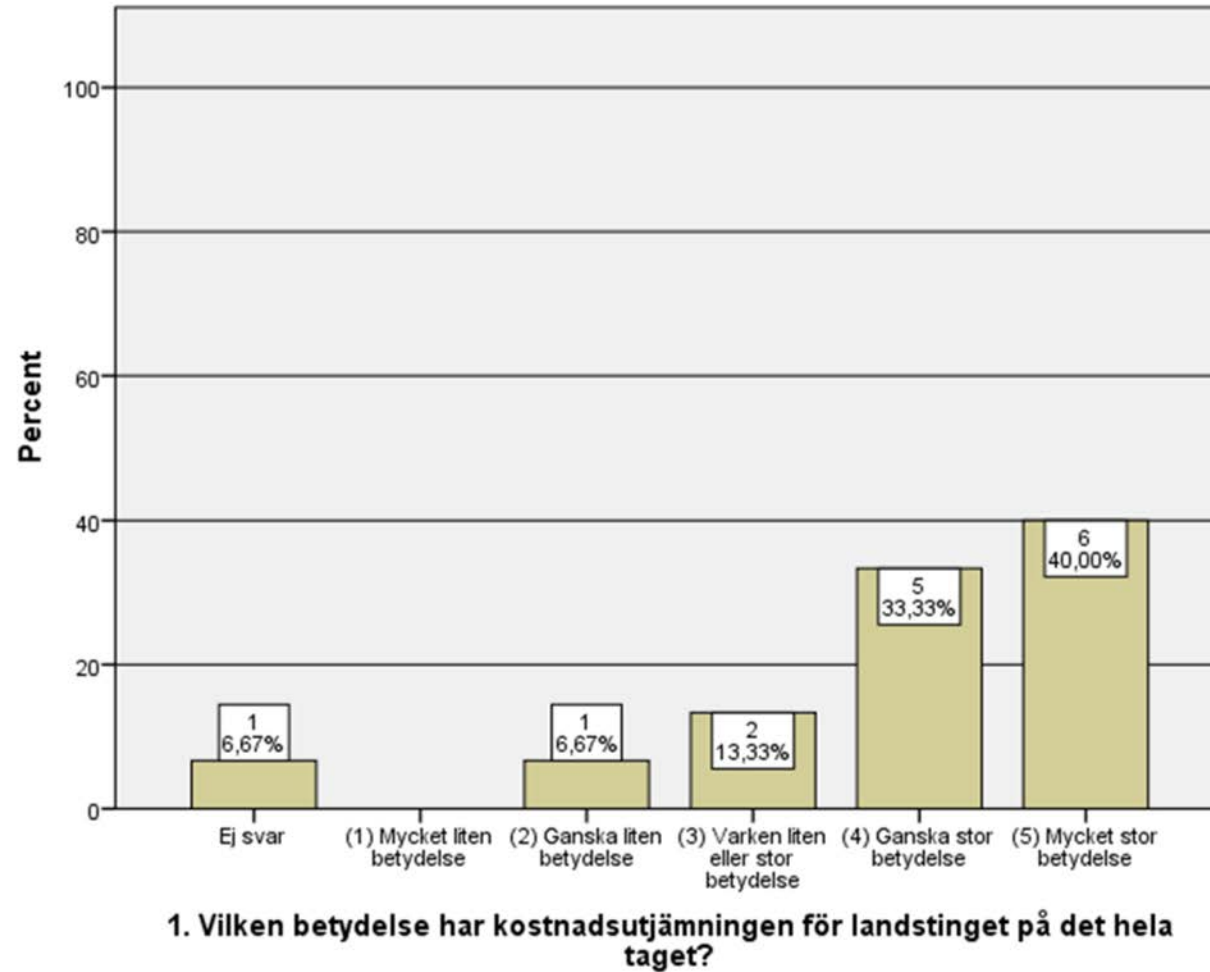
**15 svar under perioden
18 april – 18 maj 2017**

Blekinge (M)
Dalarna (M)
Gotland (M)
Halland (G)
Jämtland Härjedalen (M)
Kalmar (M)
Kronoberg (G)
Norrbotten (M)
Skåne (G)
Stockholm (M)
Uppsala (G)
Värmland (M)
Västerbotten (G)
Västernorrland (M)
Västra Götaland (G)

**= 71 % svarsfrekvens
varav**

**6 (G) av 8 nettobidragsgivare
= 75 % svarsfrekvens**

**9 (M) av 13 nettomottagare
= 69 % svarsfrekvens**

Sammanfattning förslag – så här långt

Renodlad modellstruktur

Bättre anpassning till kostnadsutvecklingen

Socioekonomi

Socioekonomi – ny delmodell i förskolan

Flyktingmottagande – ny modell för vuxenutbildning

Skolkommisionens statsbidrag ger socioekonomisk profil i grundskolan

Ny modell för IFO – utan ”långvarigt ekonomiskt bistånd”

Förenklad standardkostnadsmodell för hälso- och sjukvård

Renodlad modellstruktur

Idag: En kombination av verksamhetsmodeller och faktormodeller som påverkar kostnader i samtliga verksamheter

Förslag: Renodla till ett verksamhetsperspektiv. Ger mer enhetligt utformade delmodeller

Modellstruktur kommun

Idag

Förslag

10 modeller	2 typer
Förskola	Verksamhet
Grundskola	
Gymnasieskola	
Individ- och familjeomsorg	
Äldreomsorg	
Kollektivtrafik	
Löner	Faktor
Befolkningsförändring	
Bebyggelsestruktur	
Barn och unga med utländsk bakgrund	

9 modeller	1 typ
Förskola	Verksamhet
Grundskola	
Gymnasieskola	
Vuxenutbildning	
Individ- och familjeomsorg	
Äldreomsorg	
Kollektivtrafik	
Gator, vägar och räddningstjänst	
Administration	

Modellstruktur landsting

Idag

4 modeller	2 typer
Hälso- och sjukvård	Verksamhet
Kollektivtrafik	
Löner	Faktor
Befolkningsförändring	

Förslag

2 modeller	1 typ
Hälso- och sjukvård	Verksamhet
Kollektivtrafik	

Bättre anpassning till kostnadsutvecklingen

Många delkomponenter utgörs av fasta nominella belopp
=> urholkning av bidrag/avgift

Gäller:

- Modersmålsersättning i grundskolan
- Merkostnader glesbygd i grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg och hälso- och sjukvård
- Bebyggelsestruktur och Barn och unga med utländsk bakgrund
- Fyra delmodeller i modellen för befolkningsförändringar

Ex: urholkning av modersmålsersättningen

- Kompensation 2018: 8 040 kr/elev + NPI
- Faktisk kostnad: 13 500 kr/elev + NPI
- Kostnadstäckning: 60 %

Socioekonomi i utjämnningen

Verksamhet	Socioekonomi
Förskola	Ingen
Grundskola	Ingen
Gymnasieskola	Viss
IFO	Ja
Äldreomsorg	Viss
Gator, vägar mm	Ingen
Kollektivtrafik	Ingen
Hälso- och sjukvård	Ja

Varför inte socioekonomi i för- och grundskola?

- Inga observerbara kostnadsskillnader
- Men, i andra modeller finns exempel på när *behov* snarare än kostnadsskillnader är grund för utjämning
 - Äldreomsorg
 - Hälsa- och sjukvård

Riktat statsbidrag 6 mdkr med socioekonomisk profil, kr/inv (2015)

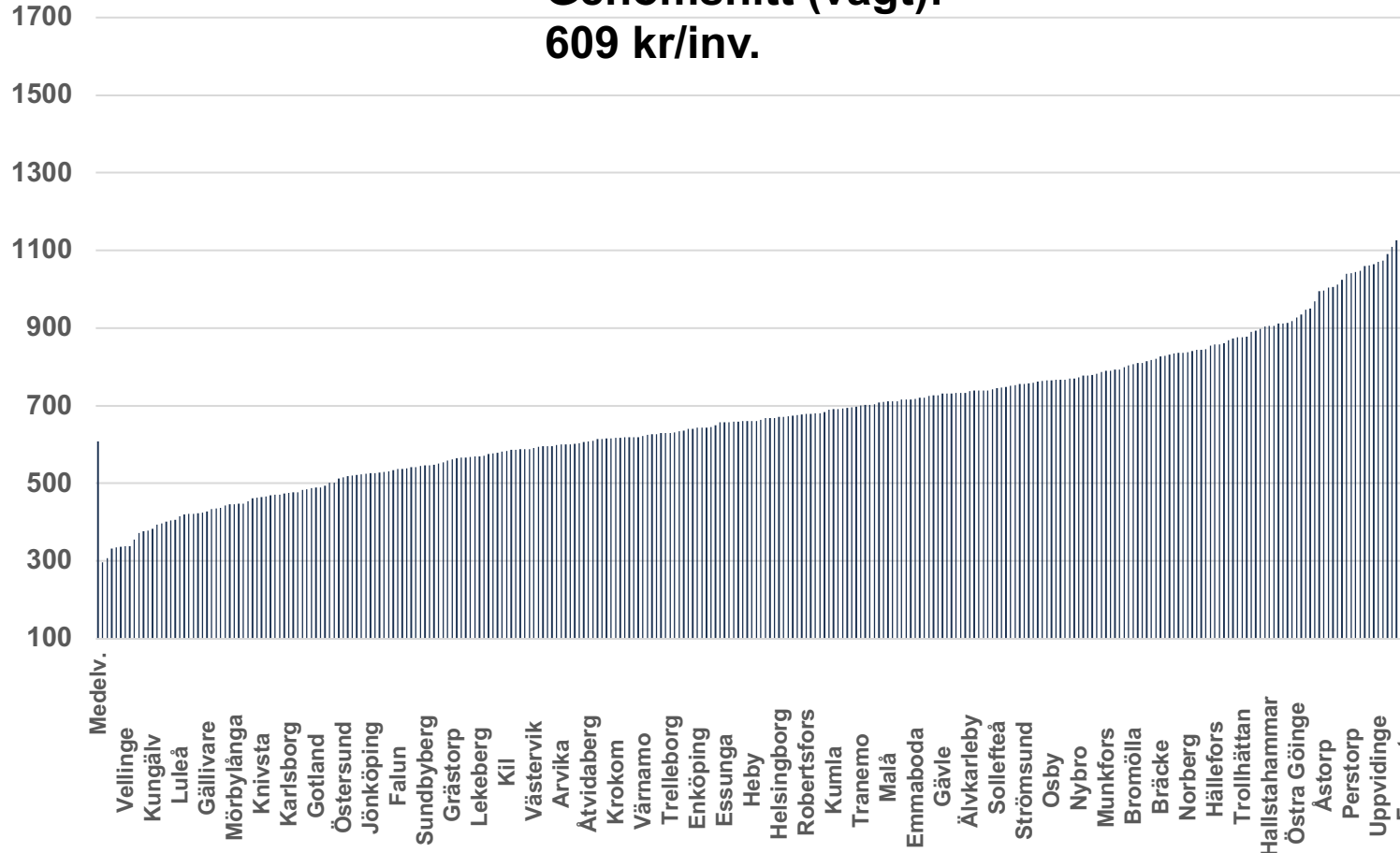
10 lägsta bidragen

Solna	297
Lomma	309
Hammarö	332
Öckerö	336
Täby	337
Vellinge	339
Danderyd	339
Umeå	355
Vaxholm	373
Lund	378

**Genomsnitt (vägt):
609 kr/inv.**

10 största bidragen

Lessebo	1461
Hylte	1234
Fagersta	1210
Gnosjö	1170
Vingåker	1126
Flen	1110
Borlänge	1091
Åmål	1074
Uppvidinge	1072
Gullspång	1064

Kan statsbidraget införlivas i utjämningen?

- Kommissionen per skola, utjämningen per kommun
- Kommissionen per skolkommun, utjämningen per hemkommun
- Kommissionen kräver återrapportering, inte utjämningens
- Om statsbidraget tas bort / blir generellt kan utjämning införas =>
 - Om statsbidraget *tas bort* får man en socioekonomisk profil, men på en lägre nivå än idag (inklusive statsbidraget)
 - Om statsbidraget *omvandlas till ett generellt bidrag* blir utfallet ungefär som idag

Flyktingmottagande och utjämning

- Statligt åtagande – i princip statlig finansiering
- Syns inte i kostnader
- Konsumtion av hälso- och sjukvård och äldreomsorg
lägre för flyktingar än andra
- Utjämning idag
 - Modersmål och svenska som andraspråk i grundskolan
 - Gymnasiets programvalsfaktor kompenserar för lägre genomströmning
 - Merkostnader för språkkunnig personal i äldreomsorgen
 - Indirekt via andra socioekonomiska faktorer (inkomst mm)
- Förslag till kompletteringar
 - Ny utjämning för vuxenutbildning/SFI
 - Skolkommisionens riktade statsbidrag
 - Socioekonomisk fördelning i förskolan

Gleshet

- Anpassning till kostnadsutvecklingen
- Ny modell förskola
- Översyn av merkostnader i glesbygd

Förslag per verksamhet - kommun

Förslag ny modell förskola, fritidshem mm

Omfördelning 3,8 Mdkr (4,2)

- Standardkostnad =**
- + åldersersättning barn 1-5 år och 6-12 år
 - + tillägg/avdrag vistelsetid/ inskrivningsgrad
 - + ersättning för små förskolor i glesbygd - NY
 - + socioekonomisk kompensation - NY

Reviderad modell grundskola

Omfördelning 5,2 Mdkr (5,2)

Standardkostnad =

- + åldersersättning barn 6-15 år
- + uppdaterad ersättning för modersmål / svenska 2
- + uppdaterad och putsad glesbygdskompensation

Skolkommisionens riktade statsbidrag gör ytterligare socioekonomisk kompensation inom ramen för utjämningen överflödig

Förslag ny modell gymnasieskola

Omfördelning 2,2 mdkr (2,2)

Standardkostnad = +Åldersersättning 16-18 år
+Tillägg/avdrag för programval
+Tillägg/avdrag för gleshet

Alternativ modell

Standardkostnad = + Åldersersättning 16-18 år
+ Programmixfaktor
+ Socioekonomisk kompensation

Förslag ny modell vuxenutbildning

Omfördelning 0,6 mdkr

Standardkostnad = + förväntad kostnad grundläggande vuxenutbildning
+ förväntad kostnad gymnasial vuxenutbildning
+ förväntad kostnad SFI

I samtliga delar utesluts flyktingar med högst 2 år sedan uppehållstillstånd, eftersom ersättning utgår från Migrationsverket

Förslag ny IFO-modell

Omfördelning 4,4 Mdkr (4,9)

- Ny modell: lågutbildade 20-40 år födda i Sverige
roten ur tätortsbefolkningen
boende i flerfamiljshus byggda 65-75
andel barn och unga i ekonomiskt utsatta familjer - NY
justering för gränspendling - NY
andel över 65 år i befolkningen - NY
ohälsotal - NY
- Utgår: Andel med långvarigt ekonomiskt bistånd
Arbetslösa utan ersättning

Förslag ny modell äldreomsorg

Omfördelning 9,6 Mdkr (9,8)

Standardkostnad = +Åldersersättning äldre 65-79 år, 80-90 år och 90+ år – nu sammanboende
+Tillägg/avdrag för skillnader i dödlighet
+Tillägg/avdrag för skillnader i andelen personer födda utanför Norden
+Tillägg/avdrag för institutionsboende i glesbygd
+Tillägg/avdrag för hemtjänst i glesbygd – nu även för 65-79 år

Förslag ny lönekostnadsberäkning

Omfördelning 2,1 Mdkr (2,2)

- Nya lönenivåer 2016 har använts
- Nya variabler i modellen för vad som påverkar löner i kommuner
 - Förvärvsarbetande privat sektor
 - Utpendling
 - Pris på småhus i kommunen (utgår: taxeringsvärde småhus, pris bostadsrätt länet)
 - Höglönevariabel
- Symmetrisk compensation med differentierade avgifter för de med index under 100

Förslag befolkningsförändringar

Omfördelning 0,9 mdkr (0,9)

- **Ny kompensation för minskat antal 1-5 åringar** införs med samma regler som för minskat antal 7-18 åringar (idag endast kompensation för ökat antal).
Motiv: symmetri
- **Enhetligt ersättningsbelopp** för ökning/minskning av 1-5 åringar och 7-18 åringar om 15 600 kronor (= andel av genomsnittlig kostnad per elev 2005 18,1 procent med 12 000 i ersättningsbelopp). Motiv: enhetlighet
- Oförändrad ersättning om 100 kr/inv. för minskad befolkning < -2 procent under 10 år.
- Oförändrad mekanism för eftersläpning av skatteinkomster i kommuner och landsting.

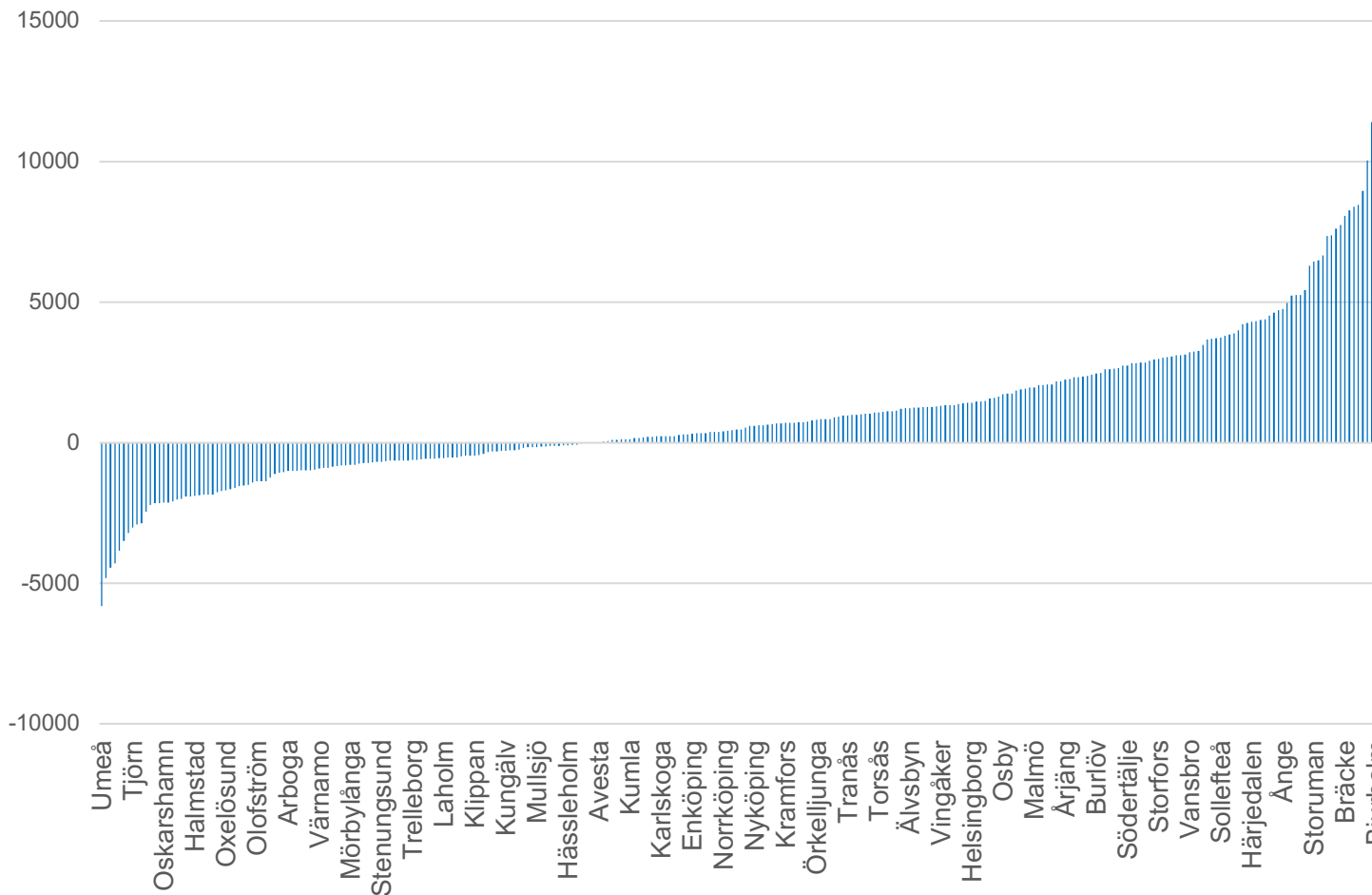

Återstår att se över för kommuner

- Översyn modellen för bebyggelsestruktur med:
 - Administration
 - Räddningstjänst
 - Gator och vägar
 - Uppvärmningskostnader
 - Byggkostnader

Totalt utfall

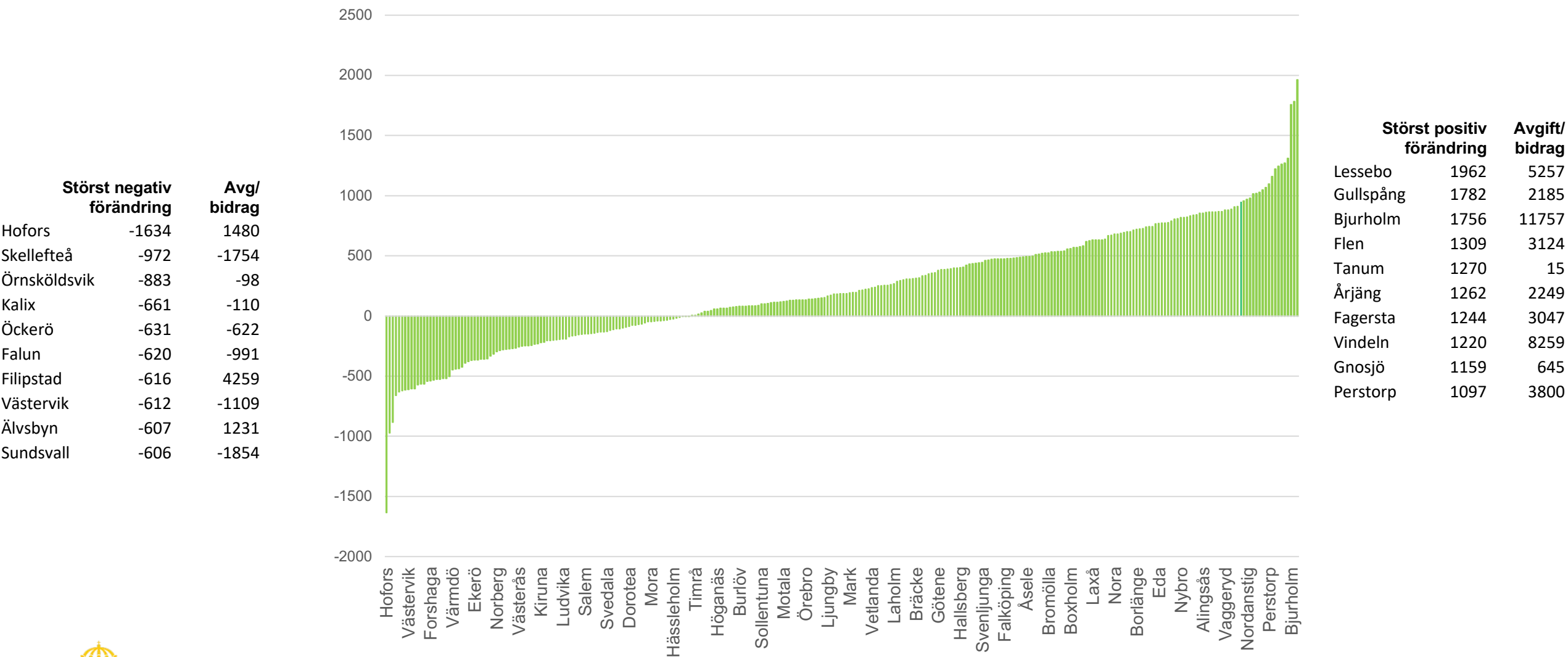
Omfördelning 7 883 Mkr (7 448 Mkr)

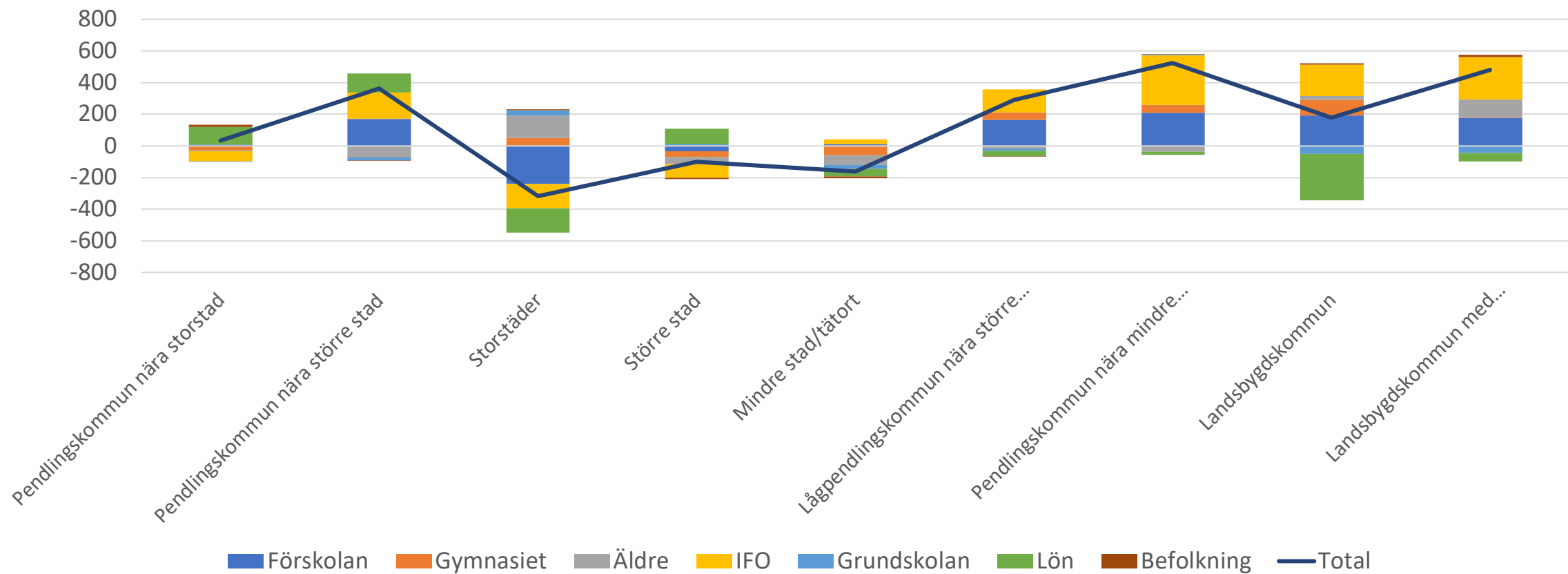
	<u>Högst avgift</u>	<u>Förändring</u>
Umeå	-5813	-248
Solna	-4801	442
Luleå	-4439	-574
Lund	-4283	337
Skövde	-3826	-137
Piteå	-3497	-426
Karlstad	-3213	-532
Tjörn	-3004	-279
Kalmar	-2897	82
Gotland	-2856	186

	<u>Högst bidrag</u>	<u>Förändring</u>
Sorsele	12389	307
Dorotea	12172	-87
Bjurholm	11757	1756
Åsele	11403	492
Ragunda	10041	1027
Vilhelmina	8954	-218
Berg	8454	865
Pajala	8387	114
Vindeln	8259	1220
Bräcke	8074	313

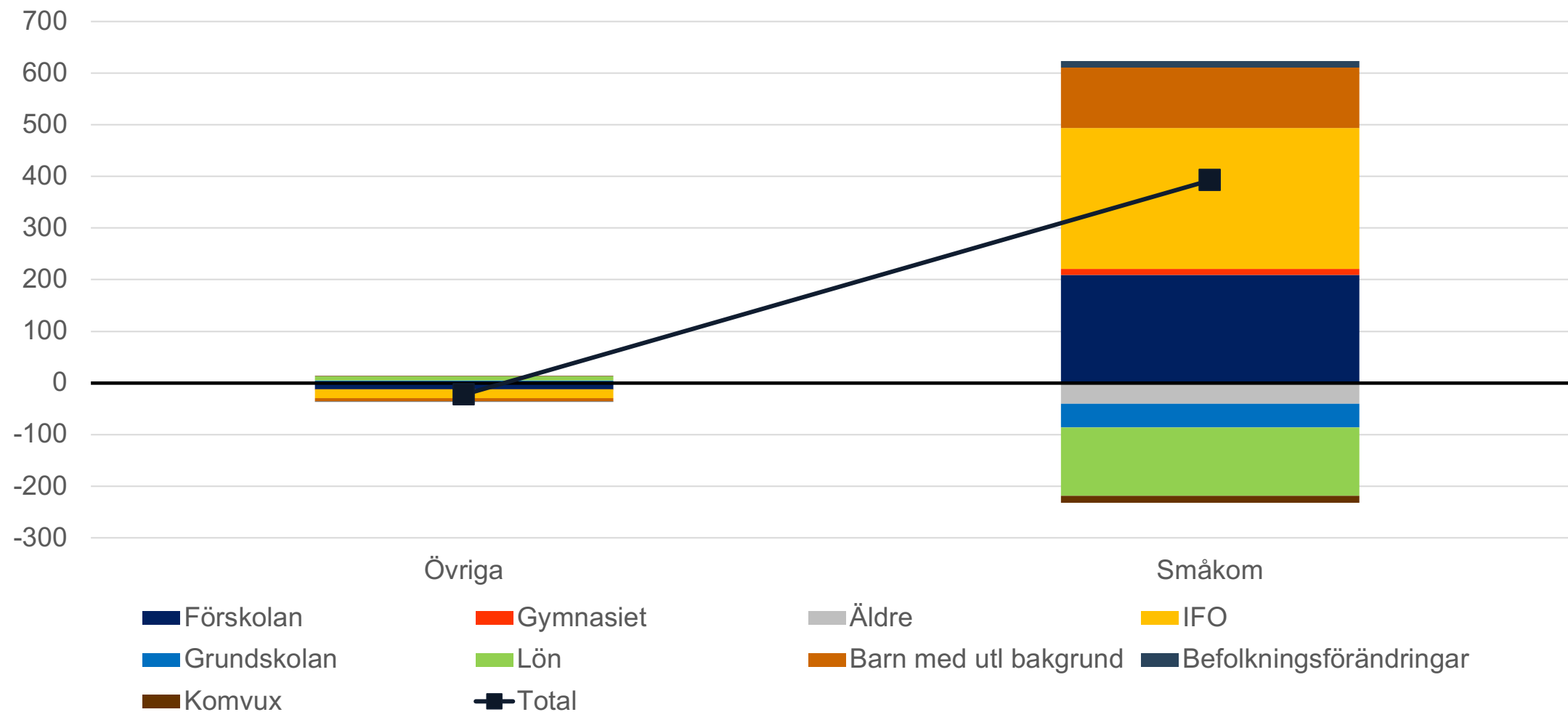
Förändring totalt

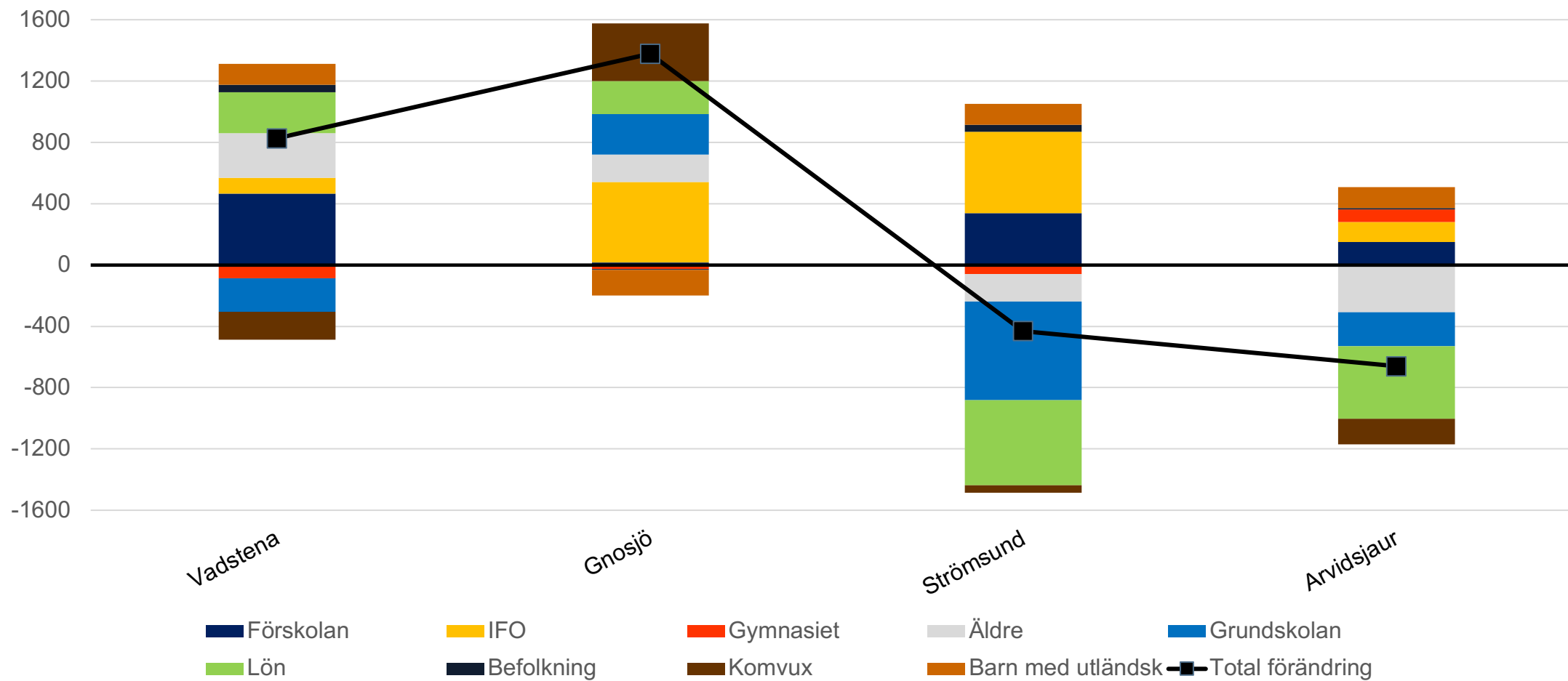
Förändring per kommungrupp

Förändring Småkom jämfört övriga

Utvalda kommuner

Enkät svar från Småkom

Kostnader på enhetsnivå för förskola, grundskola, gymnasium och äldreomsorg

Syfte med enkäten

- Få underlag för att bedöma om befolkningsmodellens kompensation är på rätt nivå
- Få underlag för att bedöma om kompensationen för små enheter är på rätt nivå
- Få underlag för att bedöma om kompensationen för uppvärmningskostnader är på rätt nivå

Förskola

- Svar från 26 kommuner
- Kostnader för kommunens olika enheter för 2016. Totala kostnader, lokalkostnader, antal barn per enhet m.m.
- Totala kostnader/barn, tkr
 - Genomsnitt: 96
 - Median : 96
 - Övre kvartil: 113
 - Nedre kvartil: 86

Förskola (forts.)

- Lokalkostnader/barn, tkr
 - Genomsnitt: 12,8
 - Median : 11,8
 - Övre kvartil: 16,4
 - Nedre kvartil: 8,4

